ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ
ΨΕΛΛΟΥ
ΚΑΙ ΥΠΕΡΤΙΜΟΥ ΠΕΡΙ ΛΙΘΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ.

SAPIENTISSIMI ET EXCELLENTISSIMI

P S E L L I

DE LAPIDUM VIRTUTIBUS LIBELLUS.

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ
[1] ΨΕΛΛΟΥ

Καὶ ὑπερτίμου περὶ λίθων δυναμέων

Αἰτιολογίσασθαι μέν σοι τὰς ἐν τοῖς λίθοις δυνάμεις οὐκ ἂν τολμήσαιμι, οὐδὲ μιμήσομαι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τῶν [2] Δογματικῶν τὴν προπετείαν, δυνάμενος ἀφ' ἑκάστου πολλὰ εὐρεσιλογεῖν. Εκάστης δὲ τῶν διεγνωσμένων ἡμῖν λίθων, καὶ ἃς μάλιστα ἀγαπῶμεν οἱ ἄνθρωποι τὰς ἐνούσας δυνάμεις ἀνακαλύψω σοι, ἵνα ἐν καιροῖς αὐτοῖς χρῶο, καὶ τινα ὠφελείαν καρπίζοιο παρ' αὐτῶν, καὶ ἵνα

1. ΨΕΛΛΟΥ. De auctore egimus in Præfatione, quam vide ſis,

2. Δογματικῶν. Dogmaticos hic traducit, qui eorum quæ quæruntur, veras cauſas ſe

SAPIENTISSIMI ET EXCELLENTISSIMI

P S E L L I

De lapidum virtutibus libellus

Interprete Philippo Jacobo Mauſſaco.

VIrtutum quæ lapidibus inſunt cauſas tibi redditurum me vix auſim mihi polliceri: nec hac in parte imitabor inſolentiam & temeritatem Dogmaticorum, licet poſſim multa & facunde & copioſe de quolibet dicere. Lapidum autem qui nobis cogniti ſunt, & quas maxime in illis amamus virtutes aperiam tibi, ut in tempore ipſis utaris, & aliquid utilitatis ex eis accipias, utque lapides nobis inco-

ſe inveniſſe profitebantur. Sextus philoſophus lib. 1. Pyrrh. Hypotypoſ. cap. 1. acerrimus eorum hoſtis conſulendus. Dogmatici fuere Ariſtoteles, Epicurus, Stoici & alii quidam. MAUSSACUS.

ἵνα τὰς ἀγνώϛȣς ἡμῖν λίθȣς ἐάσω τὸν Ονοκάρδιον, καὶ τὴν Ὀλκάδα, καὶ τὸν [1] Σπογγίτην, τόν τε [2] Λειμωνιάτην, καὶ τὸν [3] Λιγγȣ́ριον, τόν τε Τριγλίτην, καὶ τὸν [4] Τριόφθαλμον, καὶ τὸν [5] Σοκόνδιον, καὶ [6] Σκριγγίτην, καὶ τὸν [7] Σχιϛὸν, καὶ ὅσοι τοιȣ̃τοι, ὧν τὰ ὀνόματα μόνον ἴσμεν, ȣ̓ μέντοι γε αὐτοῖς ἐντυγχάνομεν· ἀπὸ τῶν γνωριμοτέρων ἡμῖν ἀπάρξομαι.

Αὐτίκα ὁ [8] Ἀδάμας· χροιὰν μὲν

ȣ̓τ☉

1. Σπογγίτην. Dioſcorides lib. v. cap. CLXIII. Plinius lib. XXXVII. cap. X. *Spongites ſpongiæ nomen repræſentat.*

2. Λειμωνιάτην. Plinius loc. cit. *Limoniates eadem videtur quæ ſmaragdus.*

3. Λίγκȣρον. Legendum potius λιγγȣ́ριον, vel λυγκȣ́ριον. Male eſt apud Heſychium λυγίȣργὸν, τὸ ἤλεκτρον, indubie reponi debet λυγκȣ́ριον. Lyncurium adeo notum eſt, ut mirari ſubeat, quomodo Pſellus ipſum inter ignotos lapides recenſere voluerit. MAUSSACUS.

3. Λιγγȣ́ριον. [Plinius lib. XXXVII. cap. II. & III. Solinus Polyh. cap. VIII. Marbodeus cap. XLI.

4. Τριόφθαλμον. Plinius lib. cit. cap. XI. *Tri-*

cognitos deſeras, Onocardium ſcilicet, Olcadem, Spongitem, Leimoniatem, Lincurium, Triglitem, Triophthalmum, Socondium, Scringitem, Schiſtum & quotquot hujusmodi ſunt, quorum nomina ſola tenemus, in eos vero nunquam incidimus. Incipiam igitur ab his qui nobis magis noti ſunt.

Adamas ſtatim occurrit, qui vitreum & ſplen-

Triophthalmos cum onyche naſcitur, tres hominum oculos ſimul exprimens.

5. Σοκόνδιον. Videtur legendum ϗ τὸν Σακόδιον. Eſt ſpecies Jaſpidis de qua Plinius lib. XXXVII. cap. IX. *Alterum earum genus deſcendit ad hyacinthos. Hunc colorem Indi ſacon vocant, talem gemmam ſacodion.*

6. Σκριγγίτην. Corrigo ϗ τὸν Συριγγίτην. Plinius lib. cit. cap. X. *Syringites ſtipulæ internodio ſimilis, perpetua fiſtula cavatur.*

7. Σχιστὸν. Dioſcorides lib. V. cap. CXLV. Plinius lib. XXXVI. cap. XX.

8. Ἀδάμας. Plinius H. N. lib. XXXVII. cap. IV. Solinus Polyhiſt. cap. 65. Theophylactus Simoc. Quæſt. Phyſic. Quæſt. I. Marbodeus de gemmis cap. I.

οὗτος ἔχει ὑελίζουσαν καὶ στιλπνὴν, κραταιός τέ ἐστιν καὶ δύσθραυστος· [1] ἡμιτριταίους πυρετοὺς σβέννυσιν ἐξαρτώμενος.

Ὁ [2] Αἱματίτης· ὀνομάζεται δὲ [3] οὗτος, ὅτι βρεχόμενος ὕδατι αἱματώδη χροιὰν ἀφίησι· ὀφθαλμίας ἰᾶται μεθ' ὕδατος ἐγχριώμενος.

[4] Ἀμέθυστος [5] ὑακινθώδης μέν ἐστι τὴν χροιὰν, ἰᾶται δὲ καὶ κεφαλαλγίας, καὶ τοὺς πίνοντας [6] οἶνον φυλάττει νήφοντας, ὅθεν αὐτῷ καὶ τοὔνομα.

Ὁ

1. Ἡμιτριταίους. Alias vires ipſi adſcribunt Plinius loc. cit. & ex eo Marbodeus.

2. Αἱματίτης. Dioſcorides lib. v. cap. CXLIV. Plinius lib. XXXVI. cap. XX. & lib. XXXVII. cap. X. Galenus lib. VIII. Simpl. Medic. p. m. 121. Solinus cap. XLII. Marbodeus cap. XXXVI. χρυσετήσιος λίθος dicitur Chemicis. Gloſſæ Chemicæ p. 144. χρυσετήσιος λίθος, αἱματίτης.

3. Οὗτος. Forte melius οὕτως, ſed parum refert utro modo legas. MAUSSACUS.

3. Οὗτος. Legend. οὕτως.

4. Ἀμέθυστος. Plinius lib. XXXVII. cap. IX. Mar-

ſplendidum habet colorem, ſolidusque & fractu difficilis. Febres ſemitertianas ſuſpenſus aut alligatus reſtinguit.

Æmatites ita vocatur, quod aqua irriguus ſanguineum colorem induat, ſanat hic morbos oculorum, aqua illitus.

Amethyſtus hyacinthini coloris eſt, ſedat dolores capitis & vinipotores aut bibaculos abſtemios reddit & ſobrios, unde illi nomen.

Car-

Marbodeus cap. IV.

India mittit eum, gemmarum maxima nutrix,
Hic facilis ſculpi, contrarius ebrietati.

5. Ὑακινθώδης. Theophraſtus ὑακινθῶδες diceret, quia ἀμέθυσον vult eſſe neutrius generis, ſed ut puto ἀμέθυσος & ἀμέθυσον dici poteſt, hoc in neutro, illud in maſculino, quare nihil hic mutandum. MAUSSACUS.

5. Ὑακινθώδης. Dicitur quoque ἡ ἀμέθυσος, in fœminino genere ſic Heliodorus Æthiopic. lib. V. cap. XIII. ubi eleganter hanc gemmam deſcribit.

6. Οἶνον. membrana male habebat οἴνȣ. MAUSSACUS.

 1. Ἀγ-

Ὁ [1] Ἄνθραξ ἐν Ἰνδοῖς μὲν ἔχει τὴν γένεσιν· ἔστι δὲ ἄνθραξιν ἐμφερὴς, καὶ ὁ μέντοι ἐστὶ [2] τηλεφεγγὴς, ὁ δὲ [3] βραχύτητι μελάντερος. Εὑρίσκεται δὲ ἐν ὄρεσιν ἀντιλάμπων ταῖς ἀκτῖσι ἡλιακαῖς, καὶ [4] ποικιλλόμενος μέν· [5] Τοῦτον οἱ λιθογνώμονες ἴσασιν, οὐ μήν γε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ μεμαθήκασιν, εἰ μὴ μόνον τὸν Ἀνθρακίτην τὸν παρὰ Θεσπρωτοῖς γενόμενον, ἔλαττον τὸ πυραυγὲς ἔχοντα. [6] Κεφαλαλγίας ἰᾶσθαί φασι παρὰ τῷ κάμνοντι θυμιώμενον.

Ὁ

1. Ἄνθραξ. Plinius lib. XXXVII. cap. VII. Marbodeus cap. X.

2. Τηλεφεγγής. Inquinatiſſima hæc erant in manu exarato. Nos conjectura reſtituimus καὶ ὁ μέντοι ἐστὶ τηλεφεγγής, nam quid ſit θυληφεγγής, ut ſcriptum erat in codice, nemo ſcit. MAUSSACUS.

2. Τηλεφεγγής. Bene Mauſſacus hæc reſtituit. Aelianus Hiſt. Animal. lib. VIII. cap. XXII. de hac gemma. Τὴν δ᾽ οὖν λίθον ἔνδον ποι κατέθετο· εἶτα νύκτωρ διυπνισθεῖσα, ὁρᾷ αὐγήν τινα καὶ αἴγλην ἀφιεῖσαν καὶ κατελάμπετο ὁ οἶκος ὡς εἰσκομισθείσης δᾳδός· τοσοῦτον ἄρα ἐκ τοῦ βώλου τὸ σέλας ἀνίει τε καὶ εἵλκετο.

3. Βραχύτητι Legendum βραχύ τι.

4. Ποικιλλόμενος. Forte

te

Carbunculus in India generatur, eſt autem carbonibus ſimilis, ſplendet unus procul, alter vero ob exiguitatem nigrior eſt. Porro invenitur in montibus adverſus ſolis radios reſplendens & variegatus. Hunc quidem Gemmarii optime norunt, ſed ejus virtutes nequaquam, ſi Anthracitem excipias, qui apud Theſprotos naſcitur, & igneum ſplendorem habet remiſſiorem. Hunc morbis capitis mederi referunt, ſi ægroto offeratur ſuffitus.

Æſcha-

te ποικιλείμων. membrana habet ποικιλιαμενος, omnino male. MAUSSACUS.

4. Ποικιλλόμενος. Locus haud dubie corruptus, cujus ſanatio a codice MS. eſt exſpectanda.

5. Τοῦτον. De ejus viribus ſic diſſerit Habdarrahamanus Tract. III. de Gemmis. cap. I. *Inter præcipuas, ac præſtantiſſimas carbunculi virtutes iſtæ recenſentur. Si quis carbunculo ſeſe obſignat, vel appenſum geſtat, tutus, ſecuruſque erit a contagio & peſte. Cor mirum in modum lætificat, ejuſque abigit moerores. Venenis præſentaneum eſt remedium, quod inter notiſſimas ejus virtutes recenſendum eſt.*

6. Κεφαλαλγίας. Videtur ante hanc vocem excidiſſe τοῦτον.

Ὁ [1] Αἰσχάτης· ἔστι δὲ ποικίλος τὴν χροιὰν καὶ διηγλαϊσμένος· καὶ ὁ μὲν [2] πάρωχρος, ὁ δὲ φοινικόχρους ἢ [3] σαρκοειδής· Ὀφθαλμῶν ῥεύματα καὶ κεφαλαλγίας ἰᾶται, ἐπέχει δὲ καὶ ῥοῦν γυναικῶν καὶ τῷ [4] ὑγρῷ ὕδρωπι ἀντίθετός ἐστι καὶ τοσοῦτον αὐτῷ τὸ [5] παρίον τῆς ξηραντικῆς δυνάμεως, ὡς καὶ ὕδωρ ἀναπίνειν δύνασθαι καὶ κενὸν ἄγγος ποιεῖν.

Ὁ

1. Αἰχάτης. Idem qui Achates dicitur. conſulantur de eo Plinius lib. XXXVII. cap. X. Solinus cap. XI. Marbodeus cap. II. Orpheus p. 230. qui corruptus p. 236. vs. 66. quem locum hac occaſione emaculemus.

Σπερχόμενοι ποτὶ βωμὸν, ἀολλέες ἐκπροθμολόντες
Χηραμόθεν, ὁρόωνται ἐφερπύζοντες ἀϋτμήν.

vertit interpres.

Feſtinantes ad aram, confertim erumpentes
Ex ſuis latibulis, adreptantes adſpectant.

Pro ὁρόωνται, legendum ἀρύονται.

2. Πάρωχρος. Illum videtur innuere qui leucachates, vel eum qui cerachates dicitur, de quo Marbodeus loc. cit.

Cerea cui facies, quia creber, vilis habetur.

Fru-

Æſchates diverſicolor eſt & ſplendidus: unus autem pallidus eſt, alter rubicundus aut carneus: oculorum fluxionibus & capitis doloribus medetur, & ſiſtit mulierum menſtrua, adverſaturque omnino humidæ hydropiſi, tantumque virtutis ſiccificæ ei ineſt, ut & aquam ebibere poſſit, & vas vacuum relinquere.

Be-

Fruſtra nititur Marbodeus, etymologiam hujus vocis ex latino ſermone petere, cum ſic dicatur hic lapis, quod cornu colore referat.

3. Σαρδοειδής. Putamus reſtituendum σαρκοειδὴς, ut paulo poſt legitur in ὄνυξ. MAUSSACUS.

3. Σαρκοειδὴς. Sic correxit Mauſſacus, ſed præſtabit ſervare lectionem codicis MS. cum Plinius loc. cit. & alii, ſardachatem memorent.

4. Ὑγρῶ ὑδρ. Viderint Medicorum filii, quid ſit humida hydropiſis. MAUSSACUS.

4. Ὑγρῶ. Anaſarcam opponi ſiccæ Tympanitidi recte ad oram exemplaris, quo utor notavit vir Doctus.

5. Περλον. Melius παρλὸν. MAUSSACUS.

5. Παρλὸν. Monui in notis ad Demetrium Pepag. p. 10. ϖέλὸν eſſe legendum, meque antea temere nimis fidem adhibentem Mauſſaco ſuſpicatum eſſe legend. πέρλτλον. Vidi poſtea virum

Ὁ δὲ [1] Βήρυλλος. Τρεῖς δὲ τούτου τοῦ λίθου μορφαί, καὶ ὁ μὲν αὐτῶν [2] ἐλαιοβαρύς ἐστι τὴν χροιάν· ὁ δὲ θαλάττῃ προσεοικώς· ὁ δὲ λαμπρὸς τὰς αὐγὰς καὶ ὁμοφυὴς, καὶ λάμπων πόῤῥωθεν· οὗτος οὖν ὁ λίθος ἐντάσεις ἰᾶται, καὶ σπασμοὺς, καὶ ὀφθαλμῶν ὀδύνας, καὶ [3] ἴκτερον.

Ὁ [4] Γαλακτίτης ἀποῤῥήτῳ βρύει γάλακτι, ἔνθεν γὰρ αὐτῷ καὶ τοὔνομα· καταςπᾷ δὲ γάλα ταῖς γυναιξί· λήθην δὲ ἐργάζεται τῶν κακῶν καὶ μνήμην [5] τῶν κα-

rum ſummum Th. Reineſium lib. II. var. lect. cap. 18. pag. 301. quoque emendaſſe πέρκαστον. ſed pace tanti viri dixerim, placet adhuc lectio codicis MS.

1. Βήρυλλος. Plinius lib. XXXVII. cap. V. Solinus Polyh. cap. LXV. Marbodeus c. IX.

2. Ἐλαιοβαρύς. Forte leg. ἐλαιοβαφής.

3. Ἴκτερον. Cæl. Aurelianus lib. III. Morb. Chronic. cap. V. *Paſſio vocabulum ſumſit ſecundum Græcos ab animalis nomine, quod ſit coloris fellei.* Nempe a galbula. χρυσιασμὸς etiam dicitur. Syneſius MS. libr. de Febribus. Πλειστάκις ὃ συμβαίνει ἐν τούτῳ τῷ πυρετῷ περὶ οὗ λέγομεν, φρενίτις καὶ βὴξ ξηρὸς καὶ λειπο-

Beryllus. Tres ſunt hujus lapilli formæ, alius colorem habet olei obſcurum, alius marinum, alius denique ſplendidus eſt, & ejusdem naturæ, & procul reſplendens. Lapis igitur hic intentiones curat, convulſiones, oculorum dolores, aoriginem.

Galactites occulto ſcatet lacte, unde & ipſi nomen inditum eſt, mulieribus vero lac attrahit, & oblivionem inducit malorum, quorum memoriam etiam revocat. con-

tra-

ποθυμία ἢ χρυσιασμὸς ὅ ἐστι ἴκτερος.

4. Γαλακτίτης. Dioſcorides lib. v. cap. CL. Plinius H. N. lib. XXXVII. cap. X. Solinus cap. XII. Orpheus p. 200. Marbodeus cap. XXXI. corruptus leviter Orpheus p. 202.

Λαὶ δέ σε καὶ βασιλῆες ἀμύμονες αἰδέσσονται

Legend. Ναὶ δέ σε κ. τ. λ.

5. Τῶν κακῶν. Haud dubie legendum τῶν καλῶν. Orpheus de Lapidibus pag. 200. vs. 7.

Ἠδ' ἄρα μιν λήθαιον ἐφήμισαν, οὕνεκεν αἰεὶ
Μεμνῆσθαι κακότητος ὀϊζυρῆς ἀπερύκει
Θνητȣ̀ς ἀθανάτȣς τε· νόον δ' ἐρικȣ́νιον εἶναι
Θέλγει, ἐποτρύνων ἀγανὰ φρεσὶ βȣλεύεσθαι.

I. Γὰρ

κακῶν· ἀντίθετος [1] γάρ ἐστι καὶ [2] θηρίων πληγαῖς περιαπτὸς γεγονώς.

Τὸ Ἤλεκτρον· ἔστι δὲ τὸ μὲν Ἰνδικὸν, τὸ δὲ [3] Λιβυτικόν· [4] οἰκειοῦνται δὲ παρὰ τὸν [5] Ἠριδανὸν ποταμόν· ἔνιοι δὲ καὶ δάκρυον αὐτό φασι [6] δένδρου τινός· κοῦφον γάρ ἐστι καὶ θυμιᾶται ὡς ὁ λιβανωτὸς καὶ ἡ μαστιχή· ἰᾶται δὲ δυσουρίαν περιαπτόμενος, καὶ πυρετὸν ἀπαλλάττει, καὶ στομάχου ῥεῦμα ἵστησι, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς δὲ ἐγχριόμενος ὀξυδορκίαν χαρίζεται.

Ἡ Ἴασπις φύσει κρυσταλλοειδὴς, [7] ὀλίγου ἐπιτεινομένη τὴν χροιὰν, καὶ ἀρίστη μὲν ἡ [8] πορφύρουσα, [9] δευτέρα

ἡ

1. Γὰρ Malim Δέ.

2. Θηρίων. Τὰ θηρία ſunt animalia venenata, vide quæ notat Cl. L. Bos. ad Act. Apoſt. cap. XXVIII. p. 62.

3. Λιβυτικόν. Ad oram ſui exemplaris, quod nunc in Bibliotheca Lugd. Batav. ſervatur, correxit Voſſius Αἰγυπτικόν.

4. Οἰκειοῦνται. Forte leg. εὑρίσκονται.

5. Ἠριδανόν. Non video quomodo Electrum Indicum & Libyticum juxta fluvium Eridanum reperiri poſſint

trarius enim eſt omnino belluarum vulneribus, ſi circumnectatur.

Electrum. Unum quidem Indicum eſt, alterum Lybiticum: reperiuntur autem, juxta fluvium Eridanum. Quidam vero ipſum ajunt lachrymam eſſe cujusdam arboris. Leve eſt, idque adolent, ut thus & reſinam lentiſci: urinæ difficultatem circumnexum ſedat, & febrem ſanat, & ſtomachi fluxiones cohibet, & inunctum aut illitum oculis viſus acuitatem præbet.

Jaſpis lapis natura cryſtallum pene refert, paulo vehementius colorem intendens. Optimus purpureus eſt, melior ille qui

ſint. MAUSSACUS.

6. Δένδρου. Conſule Philoſtratum. Icon. lib. 2. in Phaëtonte (lib. I. cap. XI. p. 780.) *Idem.*

7. Ὀλίγου. Malim ὀλίγον. Ὀλίγου forte legendum apud Themiſtium Orat. IV. p. 69. ed. H. Steph. ἤγαγον δ᾽ οὖν αὐτοῖς τὰ ἀγώγιμα ὅσα τέ μοι πρῶτα ὑπῆρχε καὶ ὅσα παρ᾽ ὑμῖν ἐνθένδε ἐπορισάμην ἐν εἴκοσιν ὀλίγοις ἐνιαυτοῖς. Pro ὀλίγοις Petavius corrigit ὅλοις malim ὀλίγου, *per viginti ferme annos.*

8. Πορφύρουσα. Malim πορφυρίζουσα.

9. Δευτέρα Leg. δευτέρα δ᾽ ἡ.

I. Φθε-

ἢ [1] φθεγματικωτέρα παράλευκος· ἔστι δέ τις καὶ [2] ἀεροειδής· ἀναστέλλει δὲ ῥεύματα κεφαλῆς, καὶ τοὺς [3] ἐφιάλτας ἀπωθεῖται, καὶ λοιμικοῖς ἀντιτάτ-

1. Φθεγματικωτέρα. Vertit MAUSSACUS, *qui magis eſt vocalis*. Sed corrupta hæc vox, legend. φλεγματικωτέρα. Dioſcorides lib. v. c. CLX. Λίθος ἴασπις, ὁ μέν τις ἐστὶ σμαραγδίζων· ὁ δὲ κρυσταλλώδης, ἐοικὼς φλέγματι. Sic ſolent librarii voces ſimiles confundere. Hippocrates lib. de Inſomniis. Sect. IV. p. 375. ed. Foeſii αὐτὴ δ' ἑωϋτῆς ἡ διάνοια οὐ γίνεται leg. αὐτὴ δὲ ἑωϋτῆς ἡ διακονία οὐ γίνεται. Oribaſius Anatom. p. 120. καὶ ἔστιν αἰσθητὸν τὸ στόμα τοῦ πόρου τούτου, κἂν μὴ πάνυ τι μέγα τὸ ζῶον ᾖ. Quæ verba haud dubie prave ſe habent. Lego καὶ ἔστιν αἰσθητικὸν τὸ σ. τ. π. τ. κ. μ. π. τ. μέγα τὸ ξῦον ᾖ. Caſſius in Quæſt. Medic. Quæſt. XXII. ὥς τε καὶ τούτου κακωθέντος, καὶ τῆς φωνήσεως ὑποκειμένης, εἰκότως οὐκ ἀντιλαμβάνονται τῶν φωνῶν. Verba καὶ τῆς φωνήσεως ὑποκειμένης omiſit in verſione Conr. Gesnerus, haud dubie quod illa conrupta judicaret, corrige itaque καὶ τῆς σφηνώσεως ὑποκειμένης. Orpheus Argonaut. vs. 424.

Καὶ κρόνον αἰνολέτην, ὥς τ' ἐς Δία τερπικέραυνον
Ἤλυθεν ἀθανάτων μακάρων βασιλήϊος ἀρχή·

Suſpicor legendum καὶ κρόνον εὐνολέτην κ. τ. λ. Thryphiodorus de excid.

qui magis eſt vocalis, parumper albus. Eſt & aëreus quidam qui capitis fluxiones tollit, & expellit malum illud, quo cum laborat quis, ſe grandi mole opprimi noctu &

cid. Ilii vs. 412.

--- μάτην δὲ χερῆς ἅπερ ἴσχεις

varie tentarunt hunc locum viri docti, ſed Erud. Merrick ex codice MS. Cl. Reimari aliam adfert lectionem.

--- μάτην δ' ὑλάκου' ἀπερύκεις.

Pro ἀπερύκεις corrigit ἀγορεύεις, malim legere ἀπερύγεις. Heſychius ἐρύγειν, φωνεῖν. Ariſtides Orat. in Minervam p. 10. ἀναπνεῖ τε εἰς αὐτὸν. Corrigit vir Doctus ἀναπαύει, quam emendationem rejicit tueturque vulgatam lectionem Cel. Jac. Elsnerus in ſchediasmate critico pag. 40. ſuſpicor legendum ἀναπνεῖ τε ἴσα αὐτῷ. levi, ni fallor, mutatione.

2. Ἀεροειδής. Orpheus de Lapid. p. 206.

Καὶ γλαφυρὸν κομίσας ἀερόχροον αἴκεν ἴασπιν.

Sic legendum, non ut vulgo editum ἐαρόχροον.

3. Ἐφιάλτας. Actuarius lib. I. de Dignot. morb. cap. 35. Ὁ δ' ἐφιάλτης οὕτω καλούμενος, πάθος ὢν κατὰ τοὺς ὕπνους συμβαῖνον, οὐ πάνυ μὲν καθ' αὑτὸ κακὸν, μεγάλα δέ τινα προσημαίνει κακά. ἐπιληψιῶν γὰρ καὶ μελαγχολιῶν εἴδη ἔστι τε ἀποπληξίαι, καὶ ὅ τι σύνεγγυς αὐτοῦ, θαμίζοντος τοῦ ἐφιάλτου προσημαίνεται. λέγεται δὲ ἀπὸ τοῦ δοκεῖν ἐφάλλεσθαι τινα τοῖς πάσχουσιν· ὥς τινος γὰρ αὐτοῖς ἐπικειμένου καὶ οἷον πνίγον-

τάττεται πάθεσι καὶ [1] ἐπιληπτικοῖς. Ἔστι δέ τις Ἴασπις [2] σμαραγδίζουσα· ἡ δὲ ἐμφερὴς χίονι, καὶ ἄλλη ἐμφερὴς ἀέρος ἐγκεφάλῳ, ἧς οὔπω οὐδεὶς ἐγνώκει τὴν δύναμιν.

Ὁ

τος αἰσθάνονται οἱ τῷ τοιούτῳ κάτοχοι πάθει, μηδ' ὁτιοῦν μέλος αὐτῶν κινῆσαι δυνάμενοι· φθέγγειν δέ φασιν αὐτοὺς τῶν δακτύλων σωρευθέντων. *Incubonem* Latini vocant. Cælius Aurelianus lib. 1. Morb. Chronic. cap. III. p. 289. *Quidam veteres* ἐφιάλτην *vocaverunt, alii* ἐπιβολὴν, *quod utilis patientibus perhibeatur.* Loco huic male ſano varie medicinam facere conati ſunt viri docti; at omnium optime eum emendat Celeb. Trillerus in epiſtola ad me data, quam elegantem ac eruditam emendationem cum lectore communicabo. En ipſius verba. *Nihil plane in Cælio emendandum, præter vocem* ἐπιβολὴν, *quæ potius ſcribenda* ἐπωφελῆ, *aut Lat.* epophelen, *h. e.* utilem. *Dabo Cælii defenſorem & commentatorem* Heſychium: ἐπωφελὴς ὁ καλούμενος ἐφιάλτης. *Sed & dabo nunc reconditæ hujus & inſolitæ opinionis originem* ex Artemidoro Lib. II. Oneirocrit. cap. 42. p. 132. Ἐὰν ὁ ἐφιάλτης ἐπιθλίβῃ καὶ διδῷ καὶ συνουσιάζῃ, μεγάλας ὠφελείας προαγορεύει· μάλιστα δὲ, ὅταν μὴ βαρῇ· Hæc Vir Doctus, qua emendatione nihil verius & elegantius fingi

& ab alio invadi putat: & peſtiferis morbis ac epilepticis omnino adverſatur. Eſt & Jaſpis quidam in Smaragdi modum reſplendens, alius vero nivi ſimilis, alius denique hirci cerebrum referens, cujus nemo hactenus vires novit.

Idæ-

gi atque excogitari poteſt.

1. Ἐπιληπτικοῖς. Editio Mauſſaci ἐπιλειπτικοῖς, quod a librariis profectum videtur, ſed male omnino ſe habet, ut ſatis docet vocis originatio. Nonus. cap. XXXVI. p. 45. ὠνόμασται δὲ τὸ πάθος ἐπιληψία, διὰ τὸ ἐπιλαμβάνεσθαι καὶ κρατεῖσθαι αὐτῶν τὰς αἰσθήσεις. Quæ verba hauſit ex Alexandri Trall. lib. I. c. XV. p. 62. apud quem male hodie ἐπιλανθάνεσθαι legitur, quod recte ad oram ſui exemplaris in ἐπιλαμβάνεσθαι, mutaverat Renatus Moreau. H. Stephanus in Diction. Medic. p. 322. edidit ἐπιλαμβάνειν. Frequenter η & ει inter ſe permutantur. Rhazes de Peſtilentia in Procem. p. 243. οὗτος τοίνυν ὁ θαυμαστὸς ἀνὴρ εἰς δύο ἤδη τεμὼν τὴν νόσον. pro ἤδη legend. εἴδη. Ceterum Jaſpidem etiam adverſus epilepſiam commendant Alexander Trallianus lib. I. c. XV. p. 83. & Nonus cap. XXXVI. p. 47.

2. Σμαραγδίζουσα. Plinius H.N. lib. XXXVII. c. IX. *Totus vero oriens pro amuletis traditur geſtare eam quæ ex iis Smaragdo ſimilis eſt.*

1. Ἰδαῖ-

Ὁ [1] Ἰδαῖος Δάκτυλος ἐν Ἴδῃ τῆς Κρήτης γίνεται, καί ἐστι τὸ σχῆμα δακτύλῳ ἀνδρὸς ἐμφερὴς τῷ ἀντίχειρι· τὴν χροιὰν σιδηρόχρους· οὗτος ὁ λίθος δικαιότατος πάντων τῶν λίθων ἐστι· τὰς μὲν γὰρ ἐκ τῶν δικαίων μίξεων γενομένας σπορὰς τελειοῖ, φθείρει δὲ τὰς ἀθεμίστους καὶ παρανόμους.

Ὁ [2] Κρύσταλλος ἔοικε μὲν ὕδατι καθαρῷ, [3] ἐγκαεὶς δὲ ὑπὸ Ἡλίου χροιὰν ἀμε-

1. Ἰδαῖος. Totidem ferme verbis hæc legas apud Plinium lib. XXXVII. cap. X. *Idæi Dactyli in Creta, ferreo colore pollicem humanum exprimunt.*

2. Κρύσταλλος. Plinius H. N. lib. XXXVII. cap. II. Solinus cap. XXIV. Orpheus de Lapid. pag. 198. Marbodeus cap. XXIII.

3. Ἐγκαεὶς. Cryſtallos varii reperiri coloris notum eſt, ſed an a ſolis radiis colores mutentur, neſcio. Vereor valde ne lacuna hic ſubſit: tradunt enim auctores hanc gemmam a ſole inradiatam, ignem concipere, & hanc ejus virtutem apud Pſellum excidiſſe puto. Orpheus loc. cit. vſ. 7.

Εἰ γὰρ ἄτερ κρατεροῖο θέλεις πυρὸς ἐς φλόγας ὄρσαι,
Κέκλομαι αὐαλέων μιν ὑπὲρ

Idæus Dactylus in Ida Cretæ gignitur, eſtque ejusdem formæ cum pollice hominis, ferreo colore. Hic autem lapis juſtiſſimus omnium lapidum eſt, foetus enim ex juſtis nuptiis procreatos perficit, corrumpit vero eos qui contra & leges & jus generantur.

Cryſtallus ſimilis eſt aquæ puræ, accenſus vero a ſole Amethyſti colorem induit, & in ob-

ὑπὲρ δαΐδων καταθεῖναι·
Αὐτὰρ ὅγ' ἠελίοιο καταντίον αὐγάζοντος
Αὐτίχ' ὑπὲρ δαΐδων ὀλίγην ἀκτῖνα τανύσσει.
Ἡδ' ὅτε καρφαλέης τε θίγῃ καὶ πίονος ὕλης,
Καπνὸν, ἔπειτα δὲ πῦρ ὀλίγον, μετὰ δὲ φλόγα πολλὴν
Ὄρσει· τὴν δ' ἄρα φασὶ παλαιγονίης ἱερὸν πῦρ.

In quinto verſu pro Ἡδ' ὅτε legendum Ἠ δ' ὅτε. Marbodeus loc. cit.

Sed certum cunctis, neque ſtat violabile tanquam
Quod lapis hic ſoli ſubjectus concipit ignem,
Admotosque ſibi ſolet hic accendere fungos.

Forte itaque apud Pſellum legendum. ἐγκαεὶς δὲ ὑπὸ Ἡλίου ἀνάπτεται, ἐνίοτε μὲν χροίαν κ. τ. λ.

ἀμεθύστου μεταλαμβάνει, ἐπὶ δὲ τὸ βαθύτερον τραπεὶς Ἰάσπιδι γίνεται ὅμοιος· οὗτος [1] τρόμους ἀπερύκει καὶ ἐκλύσεις νεύρων ἀνατριβόμενος.

Ὁ [2] Λυχνίτης· ἐστὶ δὲ [3] νυκτάλωπος ἀρτηθεὶς ἀπὸ τοῦ τραχήλου, ῥεύματά τε ἐπέχει ὀφθαλμῶν ἐν λινῷ ῥάκει περιτεθεὶς τῷ μετώπῳ.

Ὁ [4] Μαγνίτης λίθος ἐστὶ μέγας καὶ βα-

1. Τρόμους. Vertit Mauſſacus *timores*, niſi forte typographorum error, corrige *tremores*.

2. Λυχνίτην. Ordo alphabeticus poſtulat, ut ſtatim poſt Κρύσταλλος, vel ante reponatur Κάπρειρος. Deſcivit tamen hic lapis in poſteriorem locum. Nos ſequuti ſumus Cod. manu exaratum. Ceterum de Lychnite in notis ad Hydaſpen Plutarchi diſputavimus. MAUSSACUS.

2. Λυχνίτης. Plinius lib. XXXVII. cap. VII. Quæ ſequuntur verba ἐστὶ δὲ νυκτάλωπος, omnino ſunt corrupta. Mauſſacus legit νυκταλώψ & vertit *luſcitioſus eſt*. Sed bene quod locum mutilum eſſe ſuſpicetur. Excidit hic procul dubio deſcriptio coloris & habitus externi hujus gemmæ. Plinius loc. cit. Unam ſpeciem purpura radiare tradit, alteram cocco. Sic itaque hanc lacunam ſupplerem. ἐστὶ

ὃ

obſcuriorem mutatus, Jaſpidi fit ſimilis. Is timores prohibet & diſſolutiones nervorum colliſus.

Lychnites luſcitioſus eſt, & collo ſuſpenſus occulorum fluxiones ſiſtit, ſi apponatur fronti linea lacinia involutus.

Magnes lapis eſt magnus, & gravis & enor-

ἢ πορφυρόχρωος· ἰᾶται νυκταλώπας κ. τ. λ.

3. Νυκτάλωπος. Si ita legas, vertendum eſt *ſpectat ad luſcitioſum.* Sed ſi legàs νυκτάλωψ, ut eſt indubie corrigendum, interpretari debes *luſcitioſus eſt*, deeſt hic forſan aliquid. MAUSSACUS.

3. Νυκτάλωπος. Gloſſæ Jatricæ MSS. Νυκταλώπας, τοὺς τῇ νυκτὶ μὴ βλέποντας.

4. Μαγνίτης. Dioſcorides lib. v. cap. CXLVIII. Plinius H. N. lib. XXXXI. cap. XIV. Galenus lib. VIII. de Simpl. Med. p. m. 123. Orpheus de Lapid. p. 208. Marbodeus cap. XLIII. unde dictus hic lapis docet Lucretius lib. VI. vſ. 907.

Quem Magneta vocant patrio de nomine Graji,
Magnetum quia ſit patriis in finibus ortus.

 At-

βαρὺς καὶ ἀνώμαλος, καὶ ὁ μέν τις ἐπισπᾶται τὸν σίδηρον, ὁ δὲ ἀναπλύει· ἀναλυόμενος δὲ γάλακτι [1] ὀξυδορκίαν ποιεῖ, καὶ μελαγχολίαν [2] ἰᾶται.

Ὁ [3] Ὄνυξ εὐμεγεθής ἐστι, ὥστε τοὺς Ἰνδοὺς πόδας κλίνης ἐντεῦθεν τορεύειν· διαρθεὶς δὲ [4] πρὸς γῆν παντοίαν ἀνα-

φέ-

Attamen a Magnete inventorem eum ſic vocatum vult Plinius loc. cit. Etiam Ἡράκλεια λίθος dicitur. Theophylactus Simoc. Quæſt. IV. p. 7. Ἡ μαγνῆτις, ἣν καὶ ἡράκλειαν λίθον, φασι, τοῦ σιδήρου διέστηκε, καὶ ὅμως διὰ μέσου τοῦ ἀέρος ὁρῶμεν τὴν ἐνέργειαν περιβαλλομένην τὴν λίθον. Quæ ſequuntur apud Theophylactum corrupta ſunt, quæ hic ſimul emendabimus. ἐπειδὴ δ' ἂν οὐκ ἐξικνοῦνται, ἔστιν ὅτε οἱ ταύτης πρὸς τὸν ἄρρενα κλάδοι, σοφόν τι παλαμῶνται ταύτῃ οἱ φυτουργοὶ πρὸς τὸν ἔρωτα. Verba ἔστιν ὅτε male ibi eſſe collocata vidit jam Kimedoncius, qui proinde corrigit ἐξικνοῦντες ἔστιν οἱ. Sed nihil mutandum, verba leviter tranſpoſita, reſtitue ἐξικνοῦνται οἱ ταύτης — κλάδοι, ἔστιν ὅτε σοφόν κ. τ. λ.

1. Ὀξυδορίαν. Quis non videt legendum ὀξυδορκίαν? MAUSSACUS.

2. Ἰᾶται. Arthriticis praeterea hunc lapidem prodeſſe teſtatur Alexander Trallianus lib. XI. p. 656. καὶ ἡ μαγνῆτις δὲ λίθος φορουμένη

enormis: unus eſt qui ferrum attrahit, alter qui rejicit, lacte vero diſſolutus viſus acuitatem præbet, & melancholiam ſanat.

Onyx maximus eſt, adeo ut Indi lectorum pedes ex eo tornent. Sublatus in terram omnem recipit colorem, aut carbun-

μένη τῶν ἀρθριτικῶν θεραπεύει τὰς ὀδύνας.

3. Ὄνυξ. Plinius lib. XXXVII. cap. VI. Marbodeus cap. IX. pro ἐντεῦθεν in Mauſſaci editione typographorum incuria legitur εὐτεῦθεν.

4. Πρὸς γῆν. Suſpicor legendum πρὸς αὐγὴν. Sic truncant librarii modo initia modo fines vocum. Redit mihi in mentem locus Ariſtæneti, ubi pariter vocabuli finis neglectus illum obſcurum reddit lib. I. Epiſt. XV. pag. 102. Ἔρωτος δὲ φανέντος, γέγονε, ῥίψασπις εὐθὺς, ὁ τέως θρασὺς, καὶ τὴν δεξιὰν ἀκοντὶ προσανατείνας, ὡμολόγει τὴν ἧτταν. Corrigunt Viri docti ἑκοντὶ aut ἀκοντὶ, ſed vereor ne locus in graviori mendo cubet, forte legendum καὶ τῇ δεξιᾷ ἀκόντιον προσανατείνας. Interdum nimis liberaliter literam addidere librarii. Plutarchus de Fluminibus pag. 59. ed. Mauſſaci. de lapide Clitoride ἔστι δὲ λίαν μελάγχρους, ὃν κόσμου χάριν οἱ ἐγχώριοι φοροῦσιν ἐν τοῖς Σωτηρίοις. Sic edidit Mauſſacus, corrigo ἐν τοῖς ὠταρίοις, favet Codex MS. in quo legebatur Σωταρίοις.

φέρει χροίαν, ἢ γὰρ ἀνθρακώδη, ἢ μέλαιναν, ἢ σαρκοειδῆ· [1] ἀναλυθεὶς δὲ ἐπέχει φαντασίας νυκτερινὰς, ὀδοῦσί τε ῥευματιζομένοις παρατριβόμενος ὠφελεῖ.

Ὁ [2] Κάπρειρος ἵστησι ῥεύματα ὀφθαλμῶν μετώπῳ περιαφθεὶς. [3] ἑλκώσεις ἰᾶται ποθεὶς μετὰ [4] γάλακτος, ξηραντικὸς

1. Ἀναλυθεῖς. Suſpectum mihi hoc verbum, quomodo enim lemures diſſolutus valet abigere? neque additur in quonam liquido ſolvendus ſit, vereor ne quid deſit, aut ne hoc verbum ſit corruptum. forte leg. ἀναρτηθεὶς, ſuſpenſus. Cæterum contrarium hanc gemmam facere tradit Marbodeus loc. cit.

A Collo ſuſpenſus onyx, digitove ligatus,
In ſomno lemures & triſtia cuncta figurat,
Multiplicat lites, & commovet undique rixas.
Dicitur & pueris nimias augere ſalivas.

Sic leguntur hi verſus in editione Jani Cornarii. Pictorius in ſecundo vſ. pro *figurat* edidit *repellit*. quartus autem ſic apud eum legitur.

Dicitur in pueris multas augere ſalivas.

2. Κάπρειρος. Vel ordo docet legendum eſſe

bunculi rutilum, aut nigrum, aut carneum. Diſſolutus vero phantaſmata nocturna abigit & dentibus fluxione laborantibus attritus prodeſt.

Caprirus fronti appoſitus oculorum fluxiones ſiſtit, ulceribus medetur ſi cum lacte bibatur, exſiccat autem & ſtypticus eſt

ſive

eſſe Σάπφειρος, quod etiam virtutes ejus ſatis commonſtrant. De Sapphiro videndi Dioſcorides lib. v. cap. CLVII. Plinius lib. XXXVII. cap. IX. Galenus lib. VIII. de ſimplic. medic. p. m. 123. Marbodeus. cap. LIII. conf. Jo. Langii Epiſt. Medic. lib. II. ep. XLIX. p. 719.

3. Ἑλκώσεις. Dioſcorides loc. cit. πίνεται δὲ καὶ πρὸς τὰς ἐντὸς ἑλκώσεις. Marbodeus loc. cit.

Contritus lateri ſuperillitus ulcera ſanat,
Tollit & ex oculis ſordes, & fronte dolores.

Ita edidit Pictorius, Cornarii editio ad mentem Pſelli habet

Contritus lacte & ſuperillitus ulcera ſanat.

4. Γάλακτος. Cum lacte, vino, aceto vel etiam aqua hos lapides exhibebant. Emendemus hac occaſione Orpheum de Lapid. p. 234. vſ. 43.

— αἰὲν ἑταίρους,
Γινέμεναι νύμφαις ἐνὶ νηϊάδεσσι κέλευε.

Verè

κὸς [1] δέ ἐστιν καὶ στυπτικὸς καὶ [2] πυρετοῖς ὀξέσιν ἀντίθετος.

[3] Σαρδόνυξ ἡ λίθος [4] αὐτὴ μέσην ἔχει γραμμὴν λευκήν· ἔστι δὲ [5] μονόχρωος· ὀφθαλμῶν ἵστησι ῥεύματα, καὶ [6] διεζωσμένη [7] τοὺς τῶν ἐμβρύων ἐπέχει ὀλίσθους· ἡ δὲ ποικίλη ὠφελεῖ [8] μελαγχολικοῖς ἐξαρτωμένη.

Ὁ [9] Σεληνήτης καλεῖται δὲ [3] οὗτος ὅτι

Vertit interpres

— Semper amicos
Tuos inter Nymphas
Najades verſari jube.

At legendum πινέμεναι non γινέμεναι.

1. Δὲ. Mallem γὰρ, & iſtud δὲ poſt ἑλκώσεις conſtituere.

2. Πυρετοῖς. Marbodeus loc. cit.

Scilicet ardorem refrigerat interiorem.

3. Σαρδόνυξ. Plinius lib. XXXVII. c. I. & XII. Solinus. cap. XLV. Marbodeus cap. LVI.

4. Αὐτὴ Leg. αὕτη.

5. Μονόχρωος. At hoc verum non eſt & ipſe auctor mox variegatam gemmam memorat. Parum ſanus & hic locus mihi videtur, forte aliquid exci-

ſive aſtrictorius, & febribus acutis contrarius.

Sardonyx. Mediam habet hic lapis lineam albam, unicolor autem eſt & oculorum ſedat fluxiones, & in modum Zonæ cinctus infantium in utero caſus cohibet, qui vero variegatus eſt melancholicis prodeſt, ſi appendatur.

Selenetes ideo vocatur hic lapis, quia cum

cidit & locus ſic ſuppleri poſſet. ἐστὶ δὲ ἡ μὲν ποικίλη, ἡ δὲ μονόχροος· καὶ ἡ μὲν ὀφθαλμῶν κ. τ. λ.

6. Διεζωσμένη. Vertit Mauſſacus *& in modum Zonæ cinctus*, male, verto *& in cingulo geſtatus*.

7. Τὰς τῶν ἐμβ. Reſtitue τοὺς ὀλίσθους, id eſt lubricitates. MAUSSACUS.

8. Μελαγχολικοὺς. Repone μελαγχολικοῖς. IDEM.

9. Σεληνήτης leg. Σεληνίτης. Dioſcorides lib. v. cap. CLIX. Plinius lib. XXXVII. H. N. cap. X. Marbodeus Gallus cap. XXXI.

2. Οὗτος. leg. οὕτως. Verba δὲ ὄντως & ſequens τοῦτον omiſit Cl. Salmaſius de Homon. Hyl. Jatr. cap. 119. p. 220. ubi de hoc lapide agit & hunc Pſelli locum citat.

1. Ὀφ-

ὅτι [1] ὀφθαλμὸν οἷόν [2] τινα συναυξόμενον τȣ͂τον καὶ συμμειȣ́μενον ταῖς τῆς σελήνης [3] αὐξήσεσι καὶ [4] συμμειώσεσι [5] δείκνυται.

Ἡ [6] Σμάραγδ☉ πρασοειδής ἐςι

καὶ

1. Ὀφθαλμῶν. Melius ὀφθαλμὸν, ut reſtituimus. Poſt σμάραγδ☉ ordo alphabeticus requirit ut ſtatim ſequatur τοπάζιον. Sed MS. Codex hunc lapidem in ultimum locum rejecit, nos ordinem non mutavimus. MAUSSACUS.

2. Τινα. Quivis facile videt poſt τινα excidiſſe ἔχων. Recordor hic loci alicujus Xenophontis Epheſii, ubi ſimiliter verbum omiſſum eſt. lib. II. p. 23. ἡ δὲ Ἀνθία — εἶπεν ταχέως δὲ τῶν ὅρκων ἀναγκαζόμεθα. Videtur deeſſe ἐπιλαθέσθω. qua locutione iterum utitur lib. v. p. 86. ἢ μή τις ἠνάγκασέ σε ἐπιλαθέσθαι τῶν ὅρκων τε κἀμȣ͂.

3. Αὐξήσεσι. Teſtantur hoc auctores modo laudati. Marbodeus l. c.

Nec Selenitem fas eſt omnino taceri,
Quæ velut herba virens & Jaſpidis æmula gemma,
Lunares motus & menſtrua tempora ſervat,
Creſcit enim luna creſcente, minorque minuta
Efficitur, tanquam cæleſtibus anxia damnis;
Idcirco ſanctus lapis a plerisque vocatur.

4. Συ-

cum quendam quaſi oculum habeat, eum cum luna decreſcere & augeſcere oſtendit.

Smaragdus praſineus eſt & paulatim acce-

4. Σημειώσεσι. Legendum eſt συμμειώσεσι. MAUSSACUS.

5. Δείκνυται. Mutilum proculdubio hoc caput, nihil enim de viribus hujus lapidis refert, cujus tamen plures ab auctoribus celebrantur. Marbodeus l. c.

Dicitur eſſe potens ad amorem conciliandum,
Languentes etiam phthiſicos juvare putatur.
Toto geſtatus creſcentis tempore lunæ,
Nec minus & toto per decrementa fluentis
Effectus miros & commoda plurima præſtat.
Hanc autem gemmam memorant in Perſide naſci.

Nonnus Dionyſiac. lib. XXXII. p. m. 527.

Εἶχε δὲ πέτρον ἐκεῖνον, ὅς ἀνέρας εἰς πόθον ἕλκει,
Οὔνομα φαιδρὸν ἔχοντα ποθοβλήτοιο σελήνης.

6. Σμάραγδος. Vid. Plinius H. N. lib. XXXVII. cap. V. & Marbodeus cap. LIV. Gloſſæ MSS. Marciani Capellæ, quas mihi utendas dedit Vir Nobiliſſimus Arthurus Freeman. *Smaragdus gemma eſt viridiſſima ſuper omnes herbas & fron-*

καὶ ἠρέμα χρυσίζουσα [1] καί τοι καὶ τοῦ γλαυκοῦ παρεμφαίνουσα χρώματος. γεννᾷ δὲ ταύτην καὶ Αἰθιοπία καὶ Αἴγυπτος καὶ Πέρσις καί τινα ὄρη τῆς Ἀττικῆς· αὕτη καταπλαττομένη μεθ' ὕδατος [2] ἐλεφαντικοῖς βοηθεῖ· [3] πινομένη δὲ μεθ' ὕδατος αἵματος ἐπέχει ῥοάς.

Ὑά-

frondes inde nomen aſſumens, quod amara eſt. Omne enim viride amarum, datur cancro hæc gemma.

1. Καί τοι καὶ. Leg. καί τι καὶ. Familiare librariis ut οι & ι permutent, hinc apud Demetrium. Pepag. c. XXXIX. male ποιεῖν pro πιεῖν legebatur. Idem error occurrit apud Syneſium MS. de Febribus, locum pro ut in MS. legitur hic adponam. Εαν δὲ ἴδῃ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς νόσου ὅτι χείζ ἡ φύσις εἰς τὸ καὶ νόσαι τὴν ἤλην καὶ ταυτ καινειν. χρὴ ποιεῖν τὸ ἀποθλιβὲν τῶν ὀξυφηνικῶν ἢ τῶν δαμασκήνων καὶ ζεζυφον. Monſtra verborum, qualia plurima in iſto Codice, alit hic locus, eum ſic refingerem Εαν δὲ ἰδῇς α. τ. α. τ. ν. ὅτι χρήζει ἡ φ. ε. τὸ κενῶσαι τὴν ὕλην, δεῖ ταύτην κινεῖν aut κενοῦν· χρὴ πιεῖν τ. α. τ. ὀξυφοινικῶν ἢ τ. δ. κ. ζιζυφῶν.

2. Ἐλεφαντικοῖς. Illorum qui elephantiaſi laborant conditionem, graphice deſcribit Aretæus Cappadox lib. II. c. 13. quem vide. Dicitur hic morbus Græcis recentioribus κελεφίασις. vid. du Cange Gloſſarium in

Ap-

cedens ad auri colorem, licet ſemper glauci aliquid proferat. Progenerant autem hunc Æthiopia & Ægyptus & Perſis & quidam Atticæ montes. Cum aqua impoſitus ut cataplaſma leproſos adjuvat, & ſi cum aqua etiam bibatur, retinet fluxum ſanguinis.

Hya-

Append. Nonus cap. CCXXXII. Ἐλέφας λέγεται, ὅπερ λέγουσιν οἱ ἰδιῶται κελεφίασιν.

3. Πινομένη. Hanc gemmam præterea collo adpenſam, contra febrem hemitritæam valere auctor eſt Q. Serenus Sam. p. 31.

Coralium vero ſi collo nectere velles
Ne dubites illi virides miſcere ſmaragdos:
Talia languenti conducent vincula collo,
Lethalesque abigent (miranda potentia) morbos.

Vires ejus omnes recenſet Habdarrahamanus Tractatu III. de Gemmis cap. III. *Imprimis præſentem affert venenis & ſerpentum morſibus medelam, nam potus ad pondus octo granorum ordei non ſolum eximit a morte eum, qui venenum hauſit, verum etiam impedit, ne ejus decidant capilli, aut pellis exuatur, Oculorum abigit caliginationes, & viſum acuit, ſi frequentius illum patiens contemplabitur. Qui appenſum geſtat ſmaragdum, aut ſe eo ſæpius conſignat, ab epi-*

lep-

[1] Ὑάκινθος. τοῦτον τίκτει μὲν [2] Ἰνδία· ἐστι δὲ θαλαττόχρως· ἰᾶται δὲ [3] πνευματώσεις καὶ ῥήγματα, μελαγχολίαν [4] δὲ παύει σὺν ὄξει ποθείς.

[5] Χρυσόλιθος ἀντίθετον σχῆμα ποιεῖ πάθεσιν [6] ὀφθαλμῶν.

Χρυ-

lepſia immunis erit: hinc præceperant medici, ut natis regum appenderetur. Appenſus item, vel potus fluxui ſanguinis ſtrenue medetur. Smaragdum ſi intueatur vipera, illico oculi ejus lachrimantur. Ejus ſcobs epota lepram curat.

1. Ὑάκινθος. De hac Gemma conſulendi Plinius H. N. lib. XXXVII. cap. IX. & Marbodeus Gallus cap. XV. Gloſſæ MSS. Marciani Capellæ. *Jacintus. lapis eſt cœruleus mirabilis, aliquando nebuloſus, aliquando purus ut fluctus, & eſt lucis purpureæ. qui lapis tribuitur ſcorpioni propter nebuloſum colorem.*

2. Ἰνδῶν. Legi debet vel Ἰνδῶν γῆ, vel Ἰνδία. membrana habet ſimpliciter Ἰνδῶν. MAUSSACUS.

3. Πνευματώσεις. Vertit Mauſſacus *tuſſes*, male, vertend. *inflationes.*

4. Δὲ malim τε. Plures præterea memorantur ab auctoribus virtutes hujus gemmæ. Sic ferunt eum geſtantem a fulgure defendere, contra cujus ictus plura excogitavit Veterum ſolertia. Refert Nonus cap. CCLIX. p. 294.

Hyacinthus. Hunc India gignit, eſt autem marini coloris, & tuſſes rupturasque ac melancholiam ceſſare facit, ſi cum aceto bibatur.

Chryſolithus. Oculorum doloribus omnino adverſatur.

Chry-

294. Imperatores in navibus ſecum habuiſſe pelles, phocarum aut Hyænæ, quæ illos a fulgure tutarentur. ταῦτα ἀποτρέπουσι κεραυνοὺς· καὶ βόλβοι πλησίον κείμενοι, ἢ φώκης δέρμα, ἢ ὑαίνης· τούτων γὰρ τῶν ζώων τὰς δορὰς περιφέρουσι καὶ τὰ τῶν αὐτοκρατόρων πλοῖα.

5. Χρυσόλιθος. Plinius lib. XXXVII. cap. IX. Marbodeus cap. XI. Etiam ἱερὸς λίθος dicitur. Gloſſæ Chemicæ p. 130. Ἱερὸς λίθος ἐστιν χρυσόλιθος.

6. Ὀφθαλμῶν. Contra Epilepſiam hunc commendat Alexander Trallianus lib. I. c. XV. p. 85. multas ejus dotes recenſet Marbodeus loc. cit.

Eſſe phylacterium fixus perhibetur in auro,
Contra nocturnos fortis tutela timores.
Pertuſus ſetis ſi trajiciatur aſelli,
Dæmonas exterret & eos agitare putatur,
Trajectum lævo decet hunc geſtare lacerto.
Aethiopes legimus nobis hanc mittere gemmam.

Conf. quæ ad h. l. notat Pictorius.

[1] Χρυσήλεκτρος. οὗτος φορούμενος περὶ τράχηλον, σβέννυσι πυρετούς.

[2] Χρυσόπρασος. οὗτος [3] περὶ τοὺς καρποὺς φορούμενος παρέχει ὀξυδορκίαν, [4] στομάχου τε ἰᾶται καρδιαλγοῦντας, καὶ λύει [5] ἐμπνευματώσεις.

[6] Χαλαζίας. λευκός ἐστι οὗτος καὶ στερεὸς, καὶ Κρυστάλλῳ μικρῷ ἐοικώς. περιαπτόμενος δὲ ἰᾶται σκορπίων πληγάς.

[7] Τοπάζιον λίθος ἐστι διαφανὴς, ὑέλῳ παρεμφερὴς· φύεται δὲ εἰς τὸν Ἀρ-

1. Χρυσήλεκτρος. Plinius lib. XXXVII. cap. III. Marbodeus cap. XVII.

1. Χρυσήλεκτρος. Alii in neutro χρυσήλεκτρον dicunt. MAUSSACUS.

2. Χρυσόπρασος. Plinius lib. XXXVII. c. VIII. & XI. Solinus Polyh. cap. 65. Marbodeus cap. XII.

3. Περὶ τοὺς καρ. Lege περὶ τοὺς καρποὺς, circa primam palmæ partem, ita enim Celſus καρπὸν explicat. MAUSSACUS.

4. Στομάχου. Legend. στόμαχον. Vertit Mauſſacus & *ſtomachi ac cordis doloribus medetur:* fraudi ipſi fuit, τὸ καρδιαλγοῦντας. Rufus Epheſius lib. I. p. 30. Τὸ δὲ ὑπὸ τῷ στήθει κοῖλον, στόμα κοιλίας· οἱ δὲ παλαιοὶ καρ-

Chryſelectrum. Hoc circa collum ſi geſtitur, febres pellit.

Chryſopraſus. Hic circa primam palmæ partem geſtatus præbet viſus acuitatem, & ſtomachi ac cordis doloribus medetur, & inflationes ac tumores diſſolvit.

Chalazias albus hic eſt & ſolidus & parvo Chryſtallo ſimilis circum appenſus vero medetur ſcorpiorum plagis.

Topazius lapis eſt pellucidus, vitro ſimilis, naſcitur autem in Arabico, ut dicunt,

κάρδιον, οἱ δὲ καρδίαν ὀνομάζουσι· καὶ τοὺς πόνους τοὺς ἐνταῦθα, καρδιωγμοὺς καὶ καρδιαλγίας. conf. Erotianus. v. Καρδιώσσειν & Foeſius in Oecon Hippocr.

4. Ἐμπνευματώδεις. Corrige ἐμπνευματώσεις. Et vocem χαλαζίας, a capite repone, eſt enim diverſus lapis Chalazias a Chryſopraſo. In MS. Codice hæc omnia confuſa erant. MAUSSACUS.

6. Χαλαζίας. Plinius lib. XXXVII. cap. XI. Marbodeus cap. XVIII.

7. Τοπάζιον. Plinius lib. XXXVII. cap. VIII. Orpheus de Lapid. p. 206. Marbodeus cap. LIX. Dicitur quoque Ἀράβιος λίθος hic lapis. Gloſſæ Jatricæ MSS. Ἀράβιος λίθος, ὁ τοπάζιος.

Ἀρραβικὸν λεγόμενον κόλπον ἐν τινι πελαγίᾳ νήσῳ, καὶ ἡμέρας μὲν οὐχ ὁρᾶται, κρύπτει γὰρ αὐτοῦ τὸ φέγγος ἥλιος· νυκτὸς δὲ διαλάμπει πόῤῥωθεν, καὶ τραχὺς μὲν εὑρίσκεται καὶ ἀνόμαλος, τεχνικοῖς δὲ ὀργάνοις λεαίνεται· οὗτος μαινομένους ἀποκαθίστησι τριβεὶς καὶ ποθεὶς· δρᾷ δὲ τὰ αὐτὰ καὶ περίαπτος.

Τούτων δὲ τῶν παρὰ τοῖς λίθοις δυνάμεων αἰτίας πολλοὶ ἐθάῤῥησαν ἀποδοῦναι, τῶν μὲν ἀρχαιοτέρων σοφῶν [1] Ἀναξαγόρας καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ [2] Δημόκριτος· τῶν δὲ οὐ πολὺ πρὸ ἡμῶν ὁ ἐκ τῆς Ἀφροδισίας Ἀλέξανδρος ἄνθρωπος περὶ πάντων ἁπλῶς εἰπεῖν, καὶ τῶν ἀποῤῥήτων τῆς φύσεως προχειρότατος. Σοὶ δὲ ἀποχρῶσα ἔστω ἡ ἑκάστου τῶν λίθων δύναμις καὶ ἐνέργεια· τοὺς δὲ λόγους αὐτῶν καὶ τὰς αἰτίας παρὰ τοῖς ἄνω θησαυροῖς ἔασον.

1. Ἀναξαγόρας. De Anaxagora, Democrito & Empedocle ſæpius Plinius & Solinus, qui Anaxagoram nominatim naturæ indagatorem vocat cap. 43. Polyhiſt. MAUSSACUS.

2.

cunt, ſinu; in inſula quadam marina, & quamdiu dies eſt videri non poteſt, ſol enim ejus ſplendorem occultat, at noctu procul relucet. Aſper invenitur, & inæqualis, ſed inſtrumentis mechanicis lævigatur, hic furibundos in priſtinum ſtatum reſtituit ſi teratur & potetur, quæ omnia etiam exſequitur ſi alligetur.

Harum vero quæ in lapillis inveniuntur, virtutum cauſas plures auſi ſunt reddere, ut ex antiquioribus ſapientibus Anaxagoras, Empedocles & Democritus, ex his autem qui paulo ante nos vixerunt Alexander Aphrodiſienſis ad omnia etiam naturæ occultiora enucleanda, ut plura paucis complectar, promptiſſimus. Sufficiat itaque tibi cujuslibet lapidis virtus & energia, rationes vero & cauſas theſauris qui ſupra nos ſunt, relinquas.

2. Δημόκριτος. Singularem illum librum ſcripſiſſe περὶ τοῦ λίθου teſtis eſt Diogenes Laërtius lib. IX. Segm. 47. ubi vide Doct. Menagii Obſervationes.

FRAGMENTUM
DE
COLORE SANGUINIS
EX
DOCTRINA
PERSARUM.

Ex Codice MS. Bibliothecæ Lugduno Batavæ.

LECTORI BENEVOLO

S.

Exiguæ admodum molis eſt Pſelli de lapidum virtutibus libellus, cui proinde commode ſatis quædam addi potuiſſent, niſi res variæ impedimento fuiſſent, quominus plura Tecum B. L. communicarem. Interim cum Codicem MS. verſaverim in quo invenirem *Fragmentum de Colore ſanguinis, qui ex vena educitur, ex ſcientia medica Perſarum*, neque id inelegans videretur, licet pro mole ſua ſatis mendis inquinatum, placuit illud Tibi hic ſimul offerre: in primis cum id a quoquam eſſe editum non meminerim. Reperi vero illud in Codice, qui olim fuit Jo. Bourdelotii, nunc autem inter Voſſianos in Bibliotheca Lugduno Batava adſervatur. Eſt Codex recentiori manu ſcriptus in charta & tantum apographum; continet præter hoc fragmentum, Adamantii Libros de Phyſiognomia, nihil vero quicquam præterea. Tu vero B. L. hoc qualecunque etiam ſit benigne accipe ac meis conatibus fave.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ
ΧΡΟΙΑΣ ΑΙΜΑΤΟΣ

Τοῦ ἀπὸ Φλεβοτομίας ἐκ τῆς Ἰατρικῆς τῶν Περσῶν.

Τὸ κατάμαυρον αἷμα [1] * * * ὅτε ἰχῶρα οὐ ποιήσει, ῥίγια σημαίνει· εἰ δὲ ποιήσει ἰχῶρα τουτέστιν ὑγρὸν, ὡς [2] νερὸν, ἀγαθόν· αἷμα ἑλκῶδες, ἀπαλλαγὴν τῆς νόσου σημαίνει· αἷμα ῥεῦσαν ὡς βενετὸν, μὴ φαινομένου αἵματος [3] ἐστὶ οἱ ὠδὴ τινι μέρει τοῦ ἀγγείου, [4] ὀλιγοχρόνος ἔσται ὁ νοσῶν· εἰ δὲ πράσινος ὀφθείη ἡ τοῦ αἵματος χροιὰ, θάνατον ταχύτατον πάνυ δηλοῖ, ἤγουν πεμπταῖος [5] ἑβδομαῖος ὁ τοῦτο ἔχων ἀποθνή-

1. *. Lacuna hic eſt in Codice MS.

2. Νερὸν. Viderint me doctiores, quomodo hæc vox haud dubie corrupta, recte emendari queat. Conjecturas mihi ſubnatas, cum

DE
COLORE SANGUINIS

Qui ex vena educitur, ex medicina Perſarum.

Sanguis, qui obſcuri coloris eſt * * * quando ichorem non habebit, rigores annunciat. Si vero habebit ichorem id eſt liquidum tanquam * bonum eſt. Sanguis ulceroſus ſive purulentus liberationem a morbo denotat. Si Sanguis fluens tanquam coloris veneti fuerit, non apparente ſanguine in aliqua parte vaſis, per breve temporis ſpatium adhuc ſupererit æger. Si vero cernatur color ſanguinis praſineus, citiſſimam omnino mortem portendit; videlicet quinta vel ſepti-

cum ipſe eas non ſatis probem, malo reticere.

3. Ἐϛὶ οἱ ὠδῆ. Forte legendum, ἐν οἴῳ δή τινι.

4. Ὀλιγοχρόνος Leg. ὀλιγοχρόνιος.

5. Ἑβδομαῖος Leg. ἢ ἑβδομαῖος.

θνήσκει. εἰ δὲ ὡς σχιςὸν ἀρσενίκιόν ἐςι, θάνατον καὶ τȣ̃το σημαίνει· εἰ δὲ καὶ πισσῶδες, ἐκτικὸν σημαίνει· εἰ δὲ ὡς ἕλκος λευκὸν, ἢ βορβορῶδες, σῆψιν δηλοῖ· αἷμα κογχυλῶδες ὥσπερ ὀξὺ [1] μετάξιον, θάνατον σημαίνει· αἷμα ἐν τῷ ἀγγείῳ τὸ ἥμισυ φαινόμενον λευκὸν, καὶ τὸ ἥμισυ αἷμα, [2] ὑγίας ἐςι δηλωτικόν· αἷμα ἔχον μέσον λάκκον, θανάσιμον· αἷμα παχὺ, μέλαν, καὶ δυσῶδες, ἔχον λώρια μέσον [3] ὀςρακώδη ἐξαμήνȣ [4] ἢ καὶ πρὸς ἔςαι ἡ ζωὴ τȣ̃ ἀνθρώπȣ· εἰ δὲ φοινίκινον ἔχει χρῶμα, μακρονοσίαν δηλοῖ.

1 Μετάξιον. Du Cange in Gloſſario hanc vocem non habet, idem autem ſignificat quod μέταξα & μέταξον id eſt ſericum. vid. Du Cange Gloſſarium pag. 918. quomodo vero illa verba ὥσπερ ὀξὺ μετάξιον commode verti

ſeptima die peribit, qui talem habet ſanguinem. Quodſi ſanguis fuerit coloris arſenici *, mortem & hic præſagit. Si vero ut ulcus album aut cænoſus fuerit, putredinem prodit. Sanguis cochleæ in modum turbinatus vel coagulatus tanquam * mortem minatur. Sanguis qui in vaſe dimidia ſua parte albus adparet, altera parte dimidia ſanguis, ſanitatis eſt index. Sanguis craſſus, ater & graveolens, habens in medio lora * * * * vita hominis. Si vero colorem habet puniceum, morbi durationem declarat.

ti queant, ipſe lector viderit.

2. Ὑγίας leg. ὑγιείας.

3. Ὀστρακώδη. Davus hic ſum, hariolentur alii, quid hæc ſibi velint.

4. Ἢ ἢ. An leg. εἰ ἢ προσέσται? Doct. Jo. Jac. Reiske videbatur ἐπίκαιρος ἔσται.

F I N I S.

Ex TYPOGRAPHIA

D A M M E A N A.

INDEX
AUCTORUM
QUI IN NOTIS EMENDANTUR.

	Pag.
ALEXANDER TRALL.	19.
ARISTÆNETUS	25.
ARISTIDES	17.
AURELIANUS CÆL.	18.
CASSIUS	16.
HESYCHIUS	4.
HIPPOCRATES	16.
MARBODEUS reprehenſus	11.
ORIBASIUS	16.
ORPHEUS	10. 13. 16. 17. 21. 27.
PLUTARCHUS	25.
PSELLUS	ſæpe
RHAZES	19.
SYNESIUS MS.	32.
THEMISTIUS	15.
THEOPHYLACTUS SIMOC.	24.
TRYPHIODORUS	17.
XENOPHON EPHES.	30.

IN-

INDEX

LAPIDUM

Quorum in hoc libello ſit mentio, aut quorum vires recenſentur.

	Pag.
A.	
Adamas	4.
Æmatites	6.
Æſchates	10.
Amethyſtus	6.
Anthrax	8.
B.	
Beryllus	12.
C.	
Caprirus	26.
Carbunculus.	8.
Chalazias	36.
Chryſelectrum	36.
Chryſolithus	34.
Chryſopraſus	36.
Cryſtallus	20.
D.	
Dactylus Idæus	20.
E.	
Electrum	14.
G.	
Galactites	12.
H.	
Hæmatites	6.
Hyacinthus.	34.
I.	
Jaſpis	14.
Idæus Dactylus.	20.
L.	
Leimoniates	4.
Lincurius	4.
Lychnites	22.

M.

INDEX LAPIDUM.

	Pag.
M.	
Magnes	22.
O.	
Olcas	4.
Onocardius.	4.
Onyx	24.
S.	
Sapphirus	26.
Sardonyx	28.
Schiſtus	4.
Scringites	4.
Selenites	28.
Smaragdus	30.
Socondius	4.
Spongites.	4.
T.	
Topazius	36.
Triglites	4.
Triophthalmus.	

FINIS.